

Hällebergsförsamlingen

Org. nr 858500-0410

Beslut för förskoleklass och grundskola efter riktad tillsyn i Hällebergsskolan belägen i Udde- valla kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Hällebergsförsamlingen (858500-0410) att vid vite av 300 000 kronor senast den 15 februari 2019 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Hällebergsförsamlingen inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Undervisning och lärande

Skolinspektionen konstaterar att Hällebergsförsamlingen inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen är strukturerad och utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. (5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 3. Kursplaner)
- Undervisningen är saklig, allsidig och bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. (1 kap. 5 § skollagen; Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, saklighet och allsidighet, 3. Kursplaner)
- Undervisningen är icke-konfessionell. Vid fristående skolenheter är deltagande vid konfessionella inslag i utbildningen frivilligt. (1 kap. 7 §§ skollagen; Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, grundläggande värden)

Åtgärder

- Rektorn ska säkerställa att undervisningen i samtliga ämnen utgår ifrån och omfattar alla målen i läroplanen och respektive kursplan.
- Rektorn ska säkerställa att alla lärares undervisning i samtliga ämnen är saklig, allsidig och bygger på vetenskaplig grund.
- Rektorn ska se till att undervisningen inte innehåller några konfessionella inslag.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Hällebergsförsamlingen inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Det bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, En likvärdig utbildning, God miljö för utveckling och lärande, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper)
- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. (5 kap. 3 och 6 §§ skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att skolans värdegrundsarbete omfattar samtliga diskrimineringsgrunder för att bidra till respekt och solidaritet med människor också utanför den närmaste gruppen.
- Rektorn ska se till att disciplinära åtgärder enbart används när det finns grund för detta i lagstiftningen.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Hällebergsförsamlingen att senast den 15 februari 2019 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Förutsättningar för utbildningen vid skolenheten

Skolinspektionen konstaterar att Hällebergsförsamlingen inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Huvudmannen ser till att det finns tillgång till elevhälsa för eleverna i förskoleklass och grundskola så att den kan användas främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

- Huvudmannen ska se till att det på skolan finns en elevhälsa som arbetar såväl förebyggande och hälsofrämjande som elevstödande.

Sammanfattande bedömning

Med anledning av uppgifter som inkommit genom anmälan till Skolinspektionen genomför Skolinspektionen en riktad tillsyn av Hällebergsskolan inom områdena *undervisning och lärande, trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling* samt *förutsättningar för utbildningen vid skolenheten*. Skolenheten besöktes den 11 och 12 september 2018 och besöket var oanmält. Vid tillsynen intervjuades lärare, elever i förskoleklass och grundskolans årskurser 1-9, representanter från elevhälsan, den tillförordnade rektorn och representanter för huvudmannen. Skolinspektionen genomförde också lektionsbesök.

Skolinspektionen bedömer att det vid Hällebergsskolan finns allvarliga brister inom flera områden som har central betydelse för skolans uppdrag och som innebär att eleverna vid Hällebergsskolan riskerar att inte få en utbildning som är fullt likvärdig den som ges vid andra grundskolor. Skolan har en konfessionell inriktning och drivs av en kristen församling och Skolinspektionen konstaterar vid tillsynen att detta är något som genomsyrar och präglar verksamheten. Många av skolans lärare och huvuddelen av den elevstödande personalen tillhör också den församling som är huvudman för skolan.

En fristående skola med konfessionell inriktning får ha konfessionella inslag i utbildningen, men på Hällebergsskolan är den religiösa samling som inleder varje dag inte tydligt åtskild från undervisningen och inte heller tydligt frivillig för eleverna, vilket strider mot skollagen. Skolinspektionen bedömer att undervisningen inte heller är tillräckligt saklig och allsidig. Exempelvis har det förekommit att lärare uttryckt sig kritiskt om icke-normativ sexuell läggning i undervisningen, vilket inte är förenligt med skolans uppdrag. Undervisningen bygger inte heller alltid på vetenskaplig grund eftersom det förekommer att lärare jämför, eller till och med förespråkar, skapelseberättelser med evolutionsteori. Vidare behöver skolan se till att alla elever ges en utbildning som omfattar hela det centrala innehållet i kursplanerna. Utöver en alltför begränsad undervisning i sex och samlevnad, vilket löpande ska ingå i flera av grundskolans ämnen, behöver skolan se till att undervisningen i ämnet idrott och hälsa motsvarar kraven i författningarna.

Det finns också brister i skolans värdegrundsuppdrag och i arbetet med att förebygga och förhindra kränkande behandling. Framförallt gäller detta uppdraget att främja lika-behandling av individer och grupper och då särskilt ansvaret att sprida kunskap om och förståelse för människor med olika sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck samt beskriva att det kan finnas olika familjekonstellationer. Att frågor om sex och samlevnad hanteras så försiktigt på skolan förstärker detta.

Elevhälsan har ett centralt uppdrag i att stödja skolans processer och elevernas utveckling mot målen. På Hällebergsskolan arbetar elevhälsan inte tillräckligt förebyggande och hälsofrämjande. För de flesta av kompetenserna har uppdraget istället fokuserat på

elevstödande insatser och utredningar. Detta behöver huvudmannen åtgärda, så att elevhälsan som team också kan vara ett stöd och en del i utvecklingsarbetet inom de områden som beskrivs ovan.

Skolinspektionen ser allvarligt på de konstaterade bristerna i verksamheten och har därför förenat delar av beslutet med vite.

Föreläggande vid vite

Undervisning och lärande

Skolinspektionen bedömer att det finns flera brister i utformningen av undervisningen på Hällebergsskolan som medför att den riskerar att inte vara fullt likvärdig med den undervisning som ges vid andra grundskolor. De brister som Skolinspektionen har konstaterat är att undervisningen i vissa ämnen inte i tillräckligt hög grad utgår ifrån och omfattar kursplanerna, att den inte är tillräckligt allsidig, saklig och utgår från en vetenskaplig grund samt att det i undervisningen finns konfessionella inslag. Nedan motiveras dessa bedömningar var för sig.

Undervisningen innehåller inte alla delar i läroplanens kursplaner

Utredningen visar att undervisningen inte alltid omfattar alla delar av kursplanerna. Skolinspektionen bedömer att eleverna på Hällebergsskolan inte får tillräcklig undervisning i sex och samlevnad, trots att detta ämnesområde ingår i flera kursplaner och trots att det i läroplanen anges att skolan ska arbeta ämnesövergripande med detta område. Den undervisning som getts i exempelvis biologi är alltför begränsad. Även i idrott och hälsa får inte eleverna undervisning som omfattar hela det centrala innehållet för ämnet, i och med att undervisningen inte omfattar dans i tillräcklig utsträckning. Trots att viss dans förekommit bedömer Skolinspektionen att dessa inslag varit alltför begränsade för att motsvara kraven i kursplanen, särskilt i de högre årskurserna där såväl traditionella som moderna danser ska ingå i undervisningen. Avsaknaden av undervisning i danser innebär även att det blir svårt för eleverna att uppnå kunskapskraven i ämnet. Det centrala innehållet och kunskapskraven i läroplanens kursplaner är inte valbart och skolan måste därför se till att eleverna, för att få en likvärdig utbildning, erbjuds undervisning även inom dessa områden.

I kursplanen för ämnet biologi anges att undervisningen i biologi i årskurs 4-6, som centralt innehåll, ska behandla människans pubertet, sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet, jämställdhet, relationer, kärlek och ansvar. I årskurserna 7-9 ska undervisningen dessutom omfatta kunskaper om metoder för att förebygga sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter på individnivå, på global nivå och i ett historiskt perspektiv. I kursplanen för ämnet religionskunskap anges att undervisningen i årskurs 4-6, som centralt innehåll, ska behandla vardagliga moraliska frågor som rör flickors och pojkars identiteter och roller, jämställdhet, sexualitet, sexuell läggning samt utanförskap och kränkning. I kursplanen för ämnet samhällskunskap anges

att undervisningen i årskurs 4-6, som centralt innehåll, ska behandla sexualitet, könsroller och jämställdhet. I årskurserna 7-9 anges att undervisningen, som centralt innehåll, bland annat ska behandla ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning. I läroplanen (avsnitt 2.8 "Rektorns ansvar") anges att rektorn har ett särskilt ansvar för att, i undervisningen i olika ämnen, integrera ämnesövergripande kunskapsområden, exempelvis miljö, trafik, jämställdhet, konsumentfrågor, sex och samlevnad samt riskerna med tobak, alkohol och andra droger.

I det centrala innehållet för ämnet idrott och hälsa ingår, enligt kursplanen, i årskurserna 4-6 danser och rörelser till musik samt takt och rytm i lekar. Dessutom anges det i kunskapskraven för årskurs 6 att eleven i rörelser till musik och i danser ska kunna anpassa sina rörelser till takt och rytm. I årskurserna 7-9 ska innehållet i idrott och hälsa behandla traditionella och moderna danser samt rörelse- och träningsprogram till musik. I kunskapskraven för årskurs 9 står att eleven i danser ska kunna anpassa sina rörelser till takt, rytm och sammanhang.

Av de intervjuer som gjorts med elever vid Hällebergsskolan framgår att undervisningen i sex och samlevnad varit mycket begränsad på skolan. Flera elever som går i de högsta årskurserna berättar att de haft omkring två lektioner med sex och samlevnad i ämnet biologi, men att de aldrig berört dessa frågor i några andra ämnen eller vid annat tillfälle. I flera andra intervjugrupper svarar eleverna att de inte alls talat om sex eller kärlek på sina lektioner. Några elever säger att de, när de har pratat om sex i skolan, bara har pratat om hur barn blir till och andra uttrycker att de tycker undervisningen i ämnesområdet varit så begränsad att det känns som det tappats bort. Vid intervjun med lärarna bekräftar dessa att de har undervisning i sex och samlevnad i biologin, där fokus varit fortplantning och säger att de också kommer in på dessa frågor i religionsundervisningen. De har emellertid inte haft sex och samlevnad som ett tema och det har inte kommit in i andra ämnen. De har även lyft vissa samlevnadsfrågor inom bild, svenska och SO, säger lärarna. Den tillförordnade rektorn bekräftar att det inte funnits någon gemensam eller tematisk undervisning i sex och samlevnad. Den tillförordnade rektorn uttrycker vidare att detta är ett område som behöver hanteras utifrån skolans konfession. Mycket av det som är norm idag stämmer inte överens med en traditionellt kristen syn på sex och samlevnad, säger rektorn. Enligt rektorn är detta ett perspektiv som även framöver kommer finnas med i samtalet om hur dessa frågor ska tas upp utifrån läroplanens mål. På frågan om sex och samlevnad undviks av lärarna svarar rektorn nej. Men det är inte det "största" som görs, säger hon.

Beträffande idrott och hälsa uppger de flesta elevgrupper att de nästan aldrig dansat på idrotten. De flesta elever säger att de aldrig dansat, men beskriver att det förekommer rörelse till musik som exempelvis uppvärmning i de lägre årskurserna. Detta ser Skolinspektionen också exempel på i samband med lektionsbesök som genomförts vid tillsynen där yngre elever rörde sig till musik vid en idrottslektion. Elever ur de högre årskurserna säger att det aldrig förekommit folkdans eller annan pardans under lektionerna i idrott och hälsa. Vi har absolut ingen pardans, säger flera elever och uppger att detta sammanhänger med att församlingen som är huvudman för skolans har som utgångspunkt att det inte ska förekomma någon fysisk kontakt innan giftermål. Eleverna

berättar också att det tidigare förekommit dansinslag i en frivillig aktivitet, men att detta avbrutits eftersom föräldrar ansett att aktiviteten var olämplig. Detta bekräftas också av huvudmannen för skolan vid intervju. Den tillförordnade rektorn säger att det har framkommit att det har saknats vissa moment i idrottsundervisningen och säger att skolan har en brist där. Enligt rektorn sker det en "bearbetning" av ämnet eftersom det funnits en ovilja och oförmåga hos läraren i idrott och hälsa att genomföra dans under lektionerna. Dansmomenten i ämnet idrott och hälsa har undvikits, enligt rektorn.

Vid kommunikering av protokollet uppger rektorn att det återkommande förekommit dans i årskurs 8 och 9, men i begränsad omfattning. I de yngre åldrarna har det varit mer vanligt förekommande, enligt rektorn.

Undervisningen brister i saklighet och allsidighet och vilar inte alltid på vetenskaplig grund

Skolinspektionen bedömer att undervisningen vid Hällebergsskolan inte alltid är tillräckligt allsidig och saklig samt att dess innehåll inte alltid vilar på vetenskaplig grund. Undervisningen i sex och samlevnad brister i saklighet och allsidighet genom att lärare uttryckt sig på ett tendentiöst sätt om olika sexuella läggningar. Om undervisningen inte är allsidig och saklig kan eleverna få en alltför ensidig bild av hur mänskliga relationer kan och bör se ut, vilket i sin tur kan påverka elevernas värderingar i dessa frågor.

Vidare framkommer att undervisningens innehåll i de naturvetenskapliga ämnena delvis brister i vetenskaplig grund. Detta eftersom flera lärare som arbetar på skolan i sin undervisning jämför, eller till och med förespråkar, religiösa berättelser om människans och jordens ursprung med vetenskapliga teorier om evolution och jordens tillkomst. Detta är inte förenligt med läroplanen och med kursplanerna i ämnen som biologi och fysik. Även om skolan ska vara öppen för olika sätt att skildra omvärlden och uppmuntra att olika åsikter förs fram innebär detta inte en frihet för lärarna att avvika från kursplanernas innehåll och den vetenskapliga grund som dessa tar sin utgångspunkt i.

Enligt skollagen ska utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I läroplanen för grundskolan anges att undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen. I kursplanen för ämnet biologi står att undervisningen ska skapa förutsättningar för eleverna att kunna skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra omvärlden. Genom undervisningen ska eleverna få inblick i naturvetenskapens världsbild med evolutionsteorin som grund samt få perspektiv på hur den har utvecklats och vilken kulturell påverkan den har haft. I kursplanen för ämnet fysik anges att undervisningen i ämnet ska skapa förutsättningar för eleverna att kunna skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra omvärlden. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla perspektiv på utvecklingen av naturvetenskapens världsbild och ges inblick i hur naturvetenskapen och kulturen ömsesidigt påverkar varandra.

Elever ur flera olika intervjugrupper uttrycker att de tycker den undervisning som de fått i sex och samlevnad varit vinklad och bara behandlat vissa saker. Eleverna i en elevgrupp säger att läraren som höll i undervisningen om sex och samlevnad (i biologin) blandade in bibelord och bibelcitater i sin genomgång. De säger att de tycker det var konstigt att religion blandades in i undervisningen om sex. Flera elever beskriver också att de inte fått någon undervisning om olika sexuella läggningar, och andra säger att de inte tycker den undervisning som getts avseende sexuella läggningar varit objektiv. I stället för att beskriva exempelvis homosexualitet neutralt sade läraren "så här står det i bibeln", berättar eleverna i en intervjugrupp. Även i en annan intervjugrupp berättar elever att läraren uttryckt sig kritiskt om homosexualitet i undervisningen. Läraren ska enligt eleverna ha sagt att dennes åsikt är att det inte är okej att vara homosexuell. De säger att några elever i klassen blev irriterade när detta hände. I övrigt har de inte pratat så mycket om dessa frågor, säger eleverna.

Av intervjuerna som genomförts vid tillsynen framgår att det förekommer att lärare inte alltid undervisar om arters, eller jordens, uppkomst med utgångspunkt i vetenskapligt grundande teorier. I samtliga elevgrupper beskriver elever hur lärarna i skolan pratat både om naturvetenskaplig och biblisk syn på jordens och människornas ursprung. Flera elever uttrycker att de tycker att deras lärare har varit neutrala i sin undervisning och säger att läraren inte förespråkade det ena eller andra synsättet, utan sagt att detta inte är något man kan veta. Dock uppger andra elever ur flera olika intervjugrupper att deras lärare framfört att läraren själv tycker det är mest troligt att det är Gud som skapat jorden och människan. Några elever beskriver att deras lärare i ämnet biologi sagt att hen inte anser att det finns någon trovärdighet i att människor kommer från aporna och att läraren därmed inte tror på evolutionsteorin. Några elever säger att deras lärare inte behöver berätta vad läraren själv anser, eftersom eleverna ändå vet att läraren tror på den bibliska skapelseberättelsen. Vid intervju med lärarna beskriver en av lärarna sin syn på evolution och skapelse och säger att hen är medveten om att undervisningen i något fall inte uppfattats som objektiv av alla elever. Läraren säger att hen i sin undervisning utgått ifrån det som står i läroboken, men också lyft fram andra teorier om skapelse. Läraren säger att det inte går att veta om det skett på ena eller andra sättet och uttrycker att evolutionsteorin är en teori, en spekulering som måste tåla ifrågasättande. Andra lärare säger att de kan anta att många på skolan är bekanta med bibelns skapelseberättelser och tänker att skapelseberättelsen är sanning. Detta kan vara problematiskt när elever uttrycker sig på ett sätt som inte är respektfullt mot dem som tror på evolution. Elever har exempelvis sagt att de tycker det är konstigt att det finns personer som tror att vi människor kommer ifrån aporna, uttrycker en lärare. Vi pratar då med eleverna om att man kan tänka olika säger lärarna.

Undervisningen innehåller konfessionella inslag

Skolinspektionen bedömer vidare att undervisningen vid Hällebergsskolan innehåller konfessionella inslag, vilket inte är tillåtet enligt skollagen. Tillsynen visar att de morgonsamlingar som inleder dagens första lektioner på skolan innehåller bön och även andra religiösa inslag. Skolinspektionen bedömer att morgonsamlingarna är att betrakta som en del av undervisningen. Detta eftersom morgonsamlingarna ligger under schemalagd tid och inte är tydligt åtskilda från övriga delar av lektionen som de ingår i.

Morgonsamlingarna uppfattas även av många elever som en del av undervisningen och som ett obligatoriskt inslag.

I skollagen anges att undervisningen vid fristående skolor ska vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt vid fristående skolor får ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag i utbildningen ska vara frivilligt. Enligt skollagen är undervisning sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Utbildning definieras som den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

Av Skolinspektionens lektionsobservationer och intervjuer framgår att varje skoldag på Hällebergsskolan inleds med en morgonsamling med bön eller andra konfessionella inslag. Morgonsamlingen sker klassvis och det är den lärare som har hand om respektive elevgrupps första lektion som håller i samlingen. Detta framgår av observationer och de klasscheman som Skolinspektionen tagit del av i samband med tillsynen. Dock står det inte i elevernas scheman att dagen inleds med en morgonsamling, utan denna ingår i dagens första lektion och är inte särskilt noterad på schemat. Utöver bön visar observationerna att det under morgonsamlingarna bland annat förekommer sånger med religiöst innehåll och kortare tal kring utvalda bibelord. Lärare beskriver i intervju att de vid samlingen exempelvis läser böcker med kristet budskap och bekräftar att de också sjunger eller ber. Innehållet varierar mellan klasserna. Skolinspektionens lektionsobservationer visar att läraren i flera klasser noterar vilka elever som är närvarande innan morgonsamlingen inleds. I de klasser där närvaro inte tas, avvaktar läraren att eleverna är på plats innan denne övergår till morgonsamlingen. Observationerna visar också att eleverna inte tillfrågas om de vill delta i morgonsamlingen, och eleverna ges inte heller möjlighet att lämna klassrummet om de inte skulle vilja delta. Att så är fallet bekräftas även av elevintervjuer. Efter morgonsamlingen fortsätter lektionerna i de flesta fall utan tydlig övergång eller paus och det tillkommer inte heller några elever som inte deltagit i den konfessionella inledningen.

Av intervjuer med elever framgår att många elever uppfattar morgonsamlingen som en del av dagens första lektion och som något de måste vara med på. Elever i de högre årskurserna uttrycker att det är oklart om morgonsamlingarna är frivilliga eller inte, och säger att läraren sagt att morgonsamlingen ingår som en del av lektionen. Av intervjuer med elever, lärare och rektor framgår att eleverna behöver ha intyg från sina vårdnadshavare om de inte vill vara närvarande under morgonsamlingen (se mer under området *trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling*).

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen får ett föreläggande förenas med vite.

Hällebergsskolan uppfyller inte de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Hällebergsförsamlingen föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, konstaterat brister i hur undervisningen utformats på Hällebergsskolan. Bland annat framgår att undervisningen inte i tillräckligt hög grad utgår ifrån och omfattar kursplanerna, och att undervisningen innehåller konfessionella inslag, vilket inte är förenligt med skollagens krav. Det har också framkommit att undervisningen inte är tillräckligt allsidig och saklig och inte heller alltid vilar på vetenskaplig grund.

De brister i undervisningen som kunnat konstateras måste betecknas som allvarliga. Bristerna medför att eleverna på Hällebergsskolan inte ges den utbildning de har rätt till enligt skollagen. Bristerna innebär också att eleverna inte ges en utbildning som är likvärdig med den som andra elever i landet får. Att saklighet och allsidighet inte upprätthålls i all undervisning, och att den vetenskapliga förankringen delvis saknas, är också ytterst allvarligt. Om elevernas kunskaper och värderingar i centrala avseenden riskerar att påverkas på ett ensidigt sätt, kan det få långsiktiga konsekvenser för eleverna. Sammantaget innebär detta att grundläggande principer för elevernas utbildning och i skolans arbete blivit åsidosatta. Utredningen ger också stöd för att bristerna pågått under en inte oväsentlig tid.

Med hänsyn till bristernas allvar och de konsekvenser bristerna riskerar att få - och i vissa avseenden redan fått - för eleverna, får det ses som angeläget att kraftfulla åtgärder från huvudmannens sida snarast vidtas för att tillförsäkra eleverna den utbildning de har rätt till. Av detta skäl, och med beaktande av de andra brister som konstateras i detta beslut, anser Skolinspektionen att föreläggandet i denna del bör förenas med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att det finns brister inom området *trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling*. Tillsynen visar att värdegrundsarbetet behöver förbättras och att disciplinära åtgärder används på ett otillåtet sätt av skolan. Nedan redovisas dessa bedömningar var för sig.

Värdegrundsarbetet behöver förbättras

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i värdegrundsarbetet på Hällebergsskolan. Ansvariga i skolan arbetar inte tillräckligt aktivt och medvetet för att förmedla och förankra de grundläggande värderingar som samhället vilar på gällande likabehandling av individer och grupper. Det som brister i skolan är att sprida kunskap om och förståelse kring människor med annan (än den så kallade normativa) sexuell läggning och med könsöverskridande identitet eller uttryck. Denna typ av frågor berörs i mycket begränsad utsträckning i skolan. Det framkommer också att elever uppfattat att lärare uttryckt sig kritiskt gällande denna grupp. Om skolan inte arbetar aktivt för att eleverna ska få förståelse för att det i samhället finns personer med olika sexuell läggning

och personer med könsöverskridande identitet eller uttryck, är det svårt för skolan att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och likabehandling av dessa grupper. Detta ingår i skolans uppdrag. Det är därför angeläget att skolan tar tag i dessa frågor omgående.

Enligt skollagen ska utbildningen förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Enligt läroplanen ska utbildningen gestalta och förmedla alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor. Vidare framgår det av läroplanen att alla som arbetar i skolan har ett ansvar för att medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen samt att aktivt främja likabehandling av individer och grupper. Läraren ska enligt läroplanen klargöra det svenska samhällets grundläggande demokratiska värden och de mänskliga rättigheterna samt med eleverna diskutera konflikter som kan uppstå mellan dessa värden och rättigheter och faktiska händelser. Enligt läroplanen ska skolan främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Enligt läroplanen ska alla som verkar i skolan hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att frågor om könsöverskridande identitet eller uttryck och olika sexuell läggning sällan berörs av lärarna på Hällebergsskolan. Skolinspektionen har intervjuat elever ur samtliga årskurser och klasser och huvuddelen av dessa elever uppger att de inte talat med sina lärare om alternativa familjekonstellationer, eller att man kan bli kär i en person av samma kön. De har inte heller pratat om olika könsidentiteter, enligt eleverna. Flera elever ur olika intervjugrupper och klasser säger att detta kan vara känsligt att prata om på skolan eftersom den är kristen och homosexualitet är fel enligt bibeln. Därför tar inte lärarna upp sådant, säger eleverna. I två av intervjugrupperna beskriver elever att de visserligen talat om sexuell läggning i undervisningen men att läraren då la in sin egen syn på sexualitet och sa att det var fel att vara homosexuell (se även området *undervisning och lärande*).

När Skolinspektionen frågar lärarna om hur de arbetar med värdegrund och mot diskriminering svarar lärarna att de arbetat aktivt med detta. Exempelvis har de belyst frågan utifrån religion, att man kan tro olika, säger en lärare. Däremot har de inte arbetat specifikt med diskrimineringsgrunden sexuell läggning. Det är något som kommer fram mer i gymnasiet, detta med sexuell läggning, säger en lärare. Vid kommunikering av protokollet uppger lärare att de samtalat om samtliga diskrimineringsgrunder och att de tittat på en film där flera diskrimineringsgrunder, bland annat sexuell läggning togs upp. En lärare (som undervisar de äldre eleverna) säger att olika sexuella läggningar nämnts i biologin, men att fokus i undervisningen i sexualkunskap är på befruktning och fosterutveckling. Det framgår av intervjuerna med lärare och elever att lärarna inte lyft frågan om olika familjekonstellationer med exempelvis två mammor eller två pappor med de yngre eleverna.

På frågan om skolan arbetar för att förebygga kränkningar beroende på sexualitet eller könsöverskridande identitet och uttryck, svarar lärarna att de inte talat om det. De har däremot haft andra teman i sitt värdegrundsarbete, såsom mänskliga rättigheter och nätkränkningar, säger lärarna. Detta bekräftas också i intervju med den tillförordnade rektorn. Även representanter för elevhälsan uppger att de inte varit delaktiga i något arbete gällande olika sexuella läggningar och könsidentitet. Elevhälsan uttrycker att detta inte är någon stor fråga eftersom det inte varit aktuellt på skolan.

Disciplinära åtgärder används på felaktigt sätt

Skolinspektionen bedömer att det vid Hällebergsskolan förekommer disciplinära åtgärder som saknar stöd i skollagen. Utredningen visar att elever vid skolan noteras för frånvaro om de inte närvarar vid morgonsamlingen och att frånvaron sedan kan ligga till grund för kvarsittning. Lärare eller rektorn får, enligt skollagen, besluta om kvarsittning om en elev stör undervisning eller på annat sätt uppträder olämpligt, och eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren. Skolinspektionen konstaterar att elever som inte närvarar vid morgonsamlingen vare sig stör undervisningen, med hänsyn till att konfessionella inslag inte får förekomma i undervisningen, eller kan anses ha uppträtt olämpligt. Någon laglig grund att besluta om kvarsittning för att en elev inte närvarar vid morgonsamlingen finns alltså inte. Det finns inte heller något annat stöd i skollagen för den typen av disciplinär åtgärd. Det innebär att den kvarsittning som skolan tillgriper, eller hotar att tillgripa, vid upprepad frånvaro från morgonsamlingen är en otillåten disciplinär åtgärd, som kan betraktas som bestraffning för elevens tidigare uppträdande.

Skolinspektionen vill i sammanhanget också påpeka vikten av att de konfessionella inslag som skolan har under skoldagen (som tidigare påpekats får konfessionella inslag inte förekomma i undervisningen) är frivilliga och att elevernas ålder och mognad därvid tillmäts betydelse. Vid tillsynen framkommer exempel på elever i de högre årskurserna som uttryckt önskemål om att inte vara med på de konfessionella inslagen, men som trots detta behövt vara med då vårdnadshavarna inte lämnat sitt samtycke till att eleven får vara frånvarande under inslaget. För att kravet på frivillighet ska vara uppfyllt är det väsentligt att även hänsyn tagits till barnets bästa, vilket bland annat inkluderar att låta barnet själv komma till tals och beakta barnets ålder och grad av mognad.

I 5 kap. skollagen regleras uttömmande vilka möjligheter som finns till disciplinära åtgärder i grundskolan. Enligt de förutsättningar som finns i 7-23 §§ får det beslutas om exempelvis utvisning, kvarsittning och avstängning. En åtgärd får enbart vidtas om den står i rimlig proportion till sitt syfte och ska vara inriktad på att förbättra en elevs framtida uppträdande och inte vara en bestraffning för elevens tidigare uppträdande. Enligt 5 kap. 8 § skollagen får lärare eller rektor besluta om kvarsittning om en elev stör undervisning eller på annat sätt uppträder olämpligt, och eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren.

Enligt 1 kap. 10 § skollagen ska, i all utbildning och annan verksamhet enligt skollagen, barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år. Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka

sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 638-639) lyfter fram deltagande i utbildning med konfessionella inslag som exempel på en situation där barnets rätt att komma till tals särskilt bör beaktas.

Av intervjuer med elever och den tillförordnade rektorn framgår att eleverna på skolan – även de på högstadiet – behöver ha ett intyg från vårdnadshavarna, om de inte ska vara närvarande under morgonsamlingen. Av intervjuerna framgår vidare att elever som inte är närvarande under morgonsamlingen (och inte har ett intyg som visar att de inte behöver vara med) noteras för frånvaro om 10 minuter. Om en elev uppnår sammanlagt 40 minuters frånvaro får denne, enligt de intervjuade, kvarsättning.

Enligt den tillförordnade rektorn och huvudman tydliggörs det för vårdnadshavarna att morgonsamlingen är ett frivilligt inslag genom att skolan går ut med information om detta i samband med terminsstart. Enligt rektorn och huvudman riktar sig denna information till vårdnadshavarna och inte till eleverna; eleverna tillfrågas inte heller om sin syn på deltagandet i morgonsamlingen eller i de konfessionella inslagen, enligt de intervjuade. Rektorn och huvudman uppger att skolan behöver prata igenom det här igen och förmedla till eleverna att alla inte behöver vara med på de konfessionella inslagen. De uppger också att skolan behöver fundera på hur man ska se på elevernas i årskurs 8 och 9 deltagande i de fall de inte, i strid mot sina vårdnadshavares vilja, vill delta i de konfessionella inslagen. Vid tillsynen framkommer exempel på elever i de högre årskurserna som uttryckt önskemål om att inte vara med på de konfessionella inslagen, men som trots detta behövt vara med då vårdnadshavarna inte lämnat sitt samtycke till att eleven får vara frånvarande under inslaget.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen får ett föreläggande förenas med vite.

Hällebergsskolan uppfyller inte de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Hällebergsförsamlingen föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera brister i skolans arbete inom området *trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling*. Det har bland annat kunnat konstateras att värdegrundsarbetet behöver förbättras och att disciplinära åtgärder används på ett otillåtet sätt av skolan.

De brister som konstaterats i verksamheten i nämnda avseenden är allvarliga. Skolan har ett viktigt uppdrag när det gäller att förmedla och förankra de grundläggande värderingar som samhället vilar på gällande likabehandling av individer och grupper. Att

en skola inte bedriver ett tillräckligt aktivt och medvetet arbete i detta avseende – exempelvis genom att inte behandla olika sexuella läggningar eller förekomsten av könsöverskridande identitet eller uttryck – riskerar att leda till att eleverna får med sig en bristfällig förståelse kring dessa frågor, och att elevernas värderingar och åsikter påverkas på ett sätt som inte står i överensstämmelse med den värdegrund som skolan ska förmedla. Att det finns lärare som ger uttryck för en negativ inställning mot en grupp människor med viss sexuell läggning riskerar naturligtvis att bidra till detta. Mot denna bakgrund får det anses angeläget att skolan tar tag i dessa frågor omgående. Likaså är det angeläget att skolan snarast ser över sin användning av disciplinära åtgärder.

Med hänsyn härtill, och med beaktande av de allvarliga brister som kunnat konstateras även inom andra områden i detta beslut, anser Skolinspektionen att föreläggandet även i denna del bör förenas med vite.

Föreläggande

Förutsättningar för utbildningen vid skolenheten

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i elevhälsans arbete på Hällebergsskolan. Den elevhälsa som finns på skolan arbetar inte tillräckligt hälsofrämjande och förebyggande. Istället är de insatser som beskrivs av elevhälsan framförallt elevstödjande och utredande. Även om skolsköterskans hälsosamtal delvis har ett hälsofrämjande syfte bedöms detta inte vara tillräckligt för att uppfylla kravet på ett hälsofrämjande och förebyggande arbete. Den psykolog som finns knuten till skolan ingick, vid besöket, inte alls i det löpande elevhälsoarbetet. Detta innebär också att det saknas forum där hela elevhälsan som team träffas, vilket kan vara en nödvändighet för att få en struktur i arbetet. Bristen innebär också att viktiga insatser som skulle kunna hjälpa eleverna och utveckla skolenheten som helhet riskerar att inte bli av.

Vidare kan det, bedömer Skolinspektionen, ifrågasättas om elevhälsans möjligheter att bedriva ett fullgott elevstödjande arbete begränsas av det faktum att de flesta av elevhälsans representanter har personliga kopplingar till huvudmannen. Detta är också något företrädarna själva anför vid intervjuerna. Sammantaget är det av stor vikt att huvudmannen säkerställer att det för eleverna finns en elevhälsa som har förutsättningar både att vara elevstödjande men också att arbeta förebyggande och hälsofrämjande.

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklassen och grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Det framgår av intervjuer att elevhälsan inte har något gemensamt förebyggande eller hälsofrämjande arbete. Elevhälsan på Hällebergsskolan består av en speciallärare, en skolsköterska som är på skolan en halv dag per vecka samt en kurator som arbetar på skolan under ett par timmar varje vecka. Vidare finns en psykolog som utfört uppdrag åt skolan på konsultbasis, men som i intervju uttrycker att hen inte är en del av elevhälsans löpande arbete. Resten av elevhälsan har elevhälsomöte en gång i månaden, berättar de. Framförallt är det enskilda elevärenden som avhandlas på elevhälsans möten,

eller ibland en problematisk situation som uppstått i en hel grupp. Däremot är det ett utvecklingsområde för elevhälsan att arbeta mer förebyggande, säger elevhälsans representanter och uttrycker att de skulle vilja ligga mer "steget före".

Även i de enskilda professionerna arbetar elevhälsan mest med individstödande insatser. Skolsköterskan hänvisar till att hen arbetar utifrån socialstyrelsens och skolverkets riktlinjer med bland annat hälsobesök och hälsosamtal. Kuratorn beskriver att hens arbete framförallt handlar om att vara tillgänglig för elevsamtal under den tid hen är på skolan. Däremot har kuratorn ännu inte deltagit i något förebyggande eller hälsofrämjande arbete på skolan. De har diskuterat om kuratorn framöver ska vara med på lektioner och hålla i värderingsövningar och kanske ha en lektion om psykisk ohälsa, men detta är inget som skett ännu. Den tillförordnade rektorn bekräftar detta och säger att hon ser ett behov av att utveckla kuratorsfunktionen.

Även lärarna uttrycker i intervju att elevhälsan skulle behöva arbeta mer hälsofrämjande och förebyggande. De förebyggande insatser som gjorts av elevhälsan har specialläraren och den före detta rektorn stått för.

Samtliga de personer som ingår i den fasta elevhälsan tillhör den församling som är huvudman för skolan och flera har även nära anhöriga som är elever på Hällebergsskolan. Såväl elevhälsan själva som lärare, rektorn och huvudman uttrycker i intervju att detta kan vara problematiskt. En av representanterna för elevhälsan uttrycker att det kan vara ett hinder för elever att vända sig till personer som också känner deras föräldrar, men säger att det också kan vara positivt. Även elever har i intervju uttryckt att det vore skönt om elevhälsan inte hade koppling till församlingen. Den tillförordnade rektorn och huvudmannen säger att de hade velat ha en elevhälsa som inte tillhörde församlingen, just för att det inte ska kännas utpekande att exempelvis gå och prata med en kurator, men att det varit svårt att rekrytera till små tjänster. Huvudmannen beskriver att de nu planerat att använda sig av psykologer som samtalsstöd för de äldre eleverna. Dessa är konsulter och saknar andra kopplingar till skolan.

Motivering till föreläggande som ingripande

Hällebergsskolan uppfyller inte de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Hällebergsförsamlingen föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar

X Maria Wassén

Avdelningschef
Signerat av: Maria Wassén

X Frida Eek

Föredragande
Signerat av: Frida Eek

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens etableringskontroll hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Hällebergsskolan

Bilaga 2: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Fakta om Hällebergsskolan

Hällebergsskolan är en fristående skola som ligger i Ljungskile i Uddevalla kommun. Verksamheten startade 1992 och omfattar förskoleklass och årskurserna 1 till 9. Vid skolan finns, enligt Skolverkets uppföljningsstatistik från 2017 omkring 90 elever i förskoleklassen och årskurserna 1 till 9. Huvudman för skolan är den ideella föreningen Hällebergsförsamlingen med organisationsnummer 858500-0410.

Skolverket godkände Hällebergsskolan som en fristående grundskola för årskurserna 1–9 genom beslut (dnr 1992:1000) den 6 april 1992 och (dnr 1993:3) den 6 april 1993. Skolverket har även godkänt huvudmannen att bedriva verksamhet motsvarande förskoleklass genom beslut den 13 mars 2000 (dnr 1999:2616). Skolans inriktning är konfessionell med kristen profil. Verksamheten leds vid tillsynsbesöket av en tillförordnad rektor, som endast haft denna roll i några veckor vid besöket.

Bilaga 2: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.